International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)
July 2015 : Special Issue 3
ISSN : 2148-1148
Doi : 10.14486/IJSCS318

Yerel Katılım Bağlamında Türkiye'de Kadın Temsili

Hasan YAYLI[*], Gülçin EROĞLU[**]
[*] Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi İİBF SBKY Bölümü Öğretim Üyesi, Kırıkkale/TÜRKİYE,
Email: hyayli@hotmail.com
[**]Kamu Yönetimi Bilim Uzmanı Kırıkkale/TÜRKİYE

Özet

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumdaki temel eşitsizliklerden biridir. Kadınların yüzyıllardır verdiği eşitlik mücadelesi 20.yüzyılın başlarında önemli kazanımlar elde etmeleriyle sonuçlandıysa da, yasal düzenlemelerin uygulamaya geçirilmesinde sorunlar yaşanmıştır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bu eşitsizliğin en fazla görüldüğü alan kadının siyasal karar alma mekanizmalarındaki konumudur. Bu anlamda toplumsal cinsiyet perspektifinde kadının toplumsal yaşamdaki konumu, siyasal alandaki yerini açıklayabilmek bakımından da önemlidir.

Son yıllarda toplumsal cinsiyet kavramı temelinden, kadının toplumdaki yerini sorgulayan çalışmalar yapılmış ancak kadının siyasal yaşamdaki yeri, özellikle de aktif katılım boyutu ile, çok fazla üzerinde durulmayan bir konu olmuştur. Türkiye'de kadının belediye seçimlerinde seçilme hakkını elde ettiği tarih 1930, milletvekili seçilme hakkını elde ettiği tarih ise 1933 yılıdır. Üzerinden seksen yılda fazla bir süre geçmesine rağmen kadının siyasal hayattaki yeri ve etkinliği hala tartışılan bir konudur.

Demokrasinin temeli kabul edilen yerel yönetimler, yöre halkına dolayısıyla, kadına ve kadınların sorunlarına en yakın hizmet birimidir. Siyasal hayata katılımın en kolay ve ilk adımı olan yerel yönetimlerde halkın karar alıcı pozisyona gelmesi yerel siyasetin temelini oluşturmaktadır. Katılım için gösterilen istek, yerelleşmeye olan ilginin artması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin de etkisiyle her geçen gün artmaktadır. Özellikle siyasi karar alma mekanizmalarında göz ardı edilen kadınlar için katılma kavramı yerel siyasetin daha demokratik bir yapıya kavuşmasına yardım etmekte ve bu anlamda önem taşımaktadır. Yerel siyasetin güçlenmesi ve özellikle kadın temsiliyeti konusundaki eksikliğin giderilmesi oldukça önemlidir. Bu anlamda da kadınların temsil düzeyinde katılımlarının artırılması gerekmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'de toplam nüfusun yarısını oluşturan kadınların yerel siyasette ve yerel yönetimlerdeki "ikincil" konumlarına odaklanarak karar alma mekanizmalarındaki mevcut konumları değerlendirilecektir. Bu çerçevede özellikle demokrasinin temel taşı olan yerel yönetimlerde kadınların aktif siyasi katılımlarının düzeyleri dünya örnekleri ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Çalışma, aynı zamanda kadınların yerel yönetimlerdeki ağırlığının artırılması konusunda da politika önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Toplumsal Cinsiyet, Yerel Siyaset, Yerel Katılım, Yerel Yönetimler

Women's Representation in Turkey in Terms of Local Participation

Abstract

Social gender inequality is one of the basic inequalities in the society. Although women's struggle for equality for centuries resulted in getting important gains in the early 20th century, problems occurred when legal regulations were put into practice. the max seen field of this inequality in Turkey like in the world is the situation of women for political decision making mechanism. In this context, the position of women in social life in perspective of social gender is important in terms of explaining the position of them in political sphere.

In recent years, studies discussing the place of women in the society have been made based on social gender context, but the place of women in political life has become a subject not dwelled on very much with active participation size. 1930 is the year when women acquired the right of election in municipal elections and 1933 is the year when they acquired the right of election for parliament. Although it is about 80 years, the political place and effectiveness of women is a subject that is still discussed.

Local governments are the nearest service unit for the problems of public and especially women. The decision making position of public in local governments is the basic of local politics and this is the easiest and the first step of political participation. The desire for participation has been increasing day by day with the influence of the interest to localisation and strengthening of local governments. Participation context for women have been helping for politics' reaching to a more democratic structure. It is very important that the lack of women's representation be removed and local politics be strengthened. So, it is necessary to increase the participation of women on the level of representation. In this study, the focus is on the secondary position of women in local politics and local governments, and their position on decision making mechanisms will be discussed. In this context, active political participation levels of women in local governments which are the base of democracy will be examined comparatively with examples from the world. Also the study aims to give political offers about increasing the role of women in local governments.

Keywords: Woman, Social Gender, Local Politics, Local Participation, Local Government

Giriş

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Dolayısıyla tarihi süreç içindeki, toplumsal ve ekonomik hayatın bir yanını erkekler oluştururken diğer yanını da kadınlar oluşturmuştur. Ancak kadınların başta ekonomik olmak üzere toplumsal yaşama katılımları erkeklerle aynı düzeyde olmamıştır. Her toplumda farklı düzeylerde olmakla birlikte kadının ikincil planda kaldığı bir gerçektir. Toplumsal ve siyasal haklar bakımından toplumdaki statüleri en çok değişikliğe uğrayan kadınlar, bu kadar değişikliğe karşın ikincil planda kalmaya devam etmişler; sorumlulukları ev ve aile içi işler ile sınırlı kalmıştır. Ataerkil toplumsal yapı içinde sürekli erkek gözetiminde kalan kadın, önce baba ve kardeş daha sonra eş ve erkek çocukları arasında kalmıştır.

Kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik, insanlığın var olduğu andan itibaren var olmuş, sosyal bilimlerin gelişmesinden itibaren de bu eşitsizliklerin neden kaynaklandığı, toplumsal boyutları tartışmaya açılmıştır. Biyolojik olarak yaradılış farklılıkları olan kadın ve erkek, bunun yanı sıra yaşadıkları toplumun onlara yüklediği görev ve sorumlulukları da üstlenmişlerdir. Ataerkil düzen, toplumsal yaşamda cinsiyet farklılaşması üzerine kurulu bir yapıdır, bu yapının etkileri de en başta aile olmak üzere bütün toplumda kendini göstermektedir. Ataerkil toplumsal düzen, normal gibi görünen bu görevlerin zaman içinde biyolojik farklılıklarla bir ilgisinin olmadığının anlaşılmaya başlanmasıyla eğitim hayatından çalışma hayatına buna bağlı sosyal hayata kadar kadının birçok alanda aktif olması gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır. Kadının toplumdaki yeri sadece aile ve ev işleri ile sınırlandırılmak istenmiştir. Günümüz toplumlarında bu durum artık biyolojik üstünlükten öte toplumsal üstünlüğe doğru bir seyir izlemektedir. Özellikle eğitim düzeyinin yükselmesi ve kadının toplumsal hayattaki rolünün çeşitlenmesiyle beraber kadınlar da sosyal haklarını elde etmek için çalışmaya başlamışlardır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumdaki temel eşitsizliklerden biridir. Kadınların yüzyıllardır verdiği eşitlik mücadelesi 20.yüzyılın başlarında önemli kazanımlar elde etmeleriyle sonuçlandıysa da, yasal düzenlemelerin uygulamaya geçirilmesinde sorunlar yaşanmıştır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bu eşitsizliğin en fazla görüldüğü alan kadının siyasal karar alma mekanizmalarındaki konumudur. Bu anlamda toplumsal cinsiyet perspektifinde kadının toplumsal yaşamdaki konumu, siyasal alandaki yerini açıklayabilmek bakımından da önemlidir.

Demokrasinin temeli kabul edilen yerel yönetimler halka dolayısıyla kadına ve kadınların sorunlarına en yakın hizmet birimidir. Çalışmada, Türkiye'de toplam nüfusun yarısını oluşturan kadınların yerel siyasette ve yerel yönetimlerdeki "ikincil" konumlarına odaklanarak karar alma mekanizmalarında ki mevcut konumları incelenecektir. Çalışma, aynı zamanda kadınların yerel yönetimlerdeki ağırlığının artırılması konusunda da politika önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Yerel Katılım

Yerel kavramını Tekeli, herhangi bir ulus devlet sınırları içinde yer alan yönetsel bir birim ve bu birimde yer alan tüm unsurların konulan hedef çerçevesinde sorumluluk üstlenmesinin beklendiğini ifade eden, soyut bir kavram olan küreselin aksine somut ve içinde yaşanılan olarak tanımlar (Tekeli, 2004, s. 27).

Kaya Projesi'nde yerel yönetimler, "belirli bir coğrafi alanda yaşayan yerel topluluğun bireylerine, bir arada yaşamak nedeni ile kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacıyla kurulan, karar organları (kimi durumlarda yürütme organları) yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, merkezi yönetimle olan ilişkilerinde yönetsel özerklikten yararlanan kamu tüzel kişileri" olarak tanımlanmaktadır (TODAİE, 1992, s. 1).

Yerel siyaset ise Akdoğan'ın ifadesi ile; "Şehir ölçeğinde faaliyet gösteren kişi, kurum ve kuruluşların, şehir ve şehir halkına ait sorun ve konuları ele alarak sürdürdükleri bir yerel iktidar mücadelesi; yerel düzeydeki kaynak ve imkânların kullanılarak, yerel ölçekteki vatandaşların mutluluk, refah ve adaletini sağlamak üzere yerel iktidar ve otorite üzerinden yerel toplumu idare etme sanatıdır" diye tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2008, s. 10). Bu çerçevede yerel siyasetin kapsamı:

- "Kırsal ve kentsel alanlarla ilgili konular,
- Yerel yönetimlerle devlet arasındaki ilişkiler
- Yerel seçimler
- Siyasal erki eline geçirmek isteyen güçlerin, yerel düzeydeki güç odaklarıyla devlet arasındaki çelişkileri ve çevre duyarlılığını kullanmak istemleri" olarak belirtilebilir (Keleş, 2011, s. 111).

Siyasal hayata katılımın en kolay ve ilk adımı olan yerel yönetimlerde halkın ve konumuz açısından da kadınların karar alıcı pozisyona gelmesi yerel siyasetin temelini oluşturmaktadır. Katılım için gösterilen istek ve bilimsel çalışmalar yerelleşmeye olan ilginin de etkisiyle her geçen gün artmaktadır. Özellikle siyasi karar alma mekanizmalarından göz ardı edilen kadınlar için katılma kavramı yerel siyasetin daha demokratik bir yapıya kavuşmasına yardım etmekte ve bu anlamda önem taşımaktadır. Yerel siyasetin güçlenmesi ve özellikle kadın temsili konusundaki eksikliğin giderilmesi oldukça önemlidir. Bu anlamda da kadınların temsil düzeyinde katılımlarının artırılması gerekmektedir.

Halkın yönetime katılımını, politik çalışmaların bir parçası olan karar alma süreçlerine, planlama ve yönetime halkı katma, halkı dinleme, ona bilgi verme ve danışma olarak tanımlayabiliriz (Ünlü, 1991, s. 79). Halkın yerel siyasal süreçlere katılımı ise iki şekilde ortaya çıkar. Aktif katılım ve pasif katılım.

Aktif katılma; siyasete diğerlerine oranla daha çok ve yoğun olarak katılmadır. Aktif katılım parlamentoda, yerel yönetimlerde, siyasi partilerde temsil ve adaylıktır. Pasif katılma ise siyasal yaşama aktif olarak katılmama durumudur. Genellikle seyirci faaliyetler ve oy kullanma düzeyinde gerçekleşen katılma biçimidir (Çağlar, 2011, s. 62). Türk yerel yönetim sisteminde gerek aktif katılımı gerek pasif katılımı düzenlemeye dönük yasal ve kurumsal düzenlemeler mevcuttur. 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun yerel siyasette bir aktör olarak yer almak için gerekli yasal çerçeveyi ifade eden yasal düzenlemedir. Ayrıca yerel yönetimlerin organik kanunlarında da özellikle karar süreçlerine katılım imkanı veren bazı düzenlemeler yer almaktadır.

03.07.2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanununun demokratik katılım konusunda içerdiği düzenlemeler kısaca şu şekilde özetlenmek mümkündür.

Hemşehri Hukuku başlığını taşıyan 13. Maddeye göre; "Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri

hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur"

Katılıma yasal dayanak sağlayan bir başka madde ise 76.maddedir. Buna göre: "Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır".

Ayrıca kanunda yer alan stratejik planlama zorunluluğu, belediye hizmetlerine gönüllü katılım, ihtisas komisyonlarına katılma imkanı veren düzenlemeler ile meclis gündeminin ve karar özetlerinin halka duyurulmasının zorunlu olması ve belediye meclisi toplantılarının halka açık olması diğer katılım mekanizmaları olarak ifade edilebilir.

Tablo 1. Toplum Katılımının Faydaları

Vatandaşlar İçin	Yönetimler İçin
Daha iyi bilgilenme	Vatandaşları daha iyi bilgilendirme
Görüş ve sorunlarını, uygun ve doğrudan yollardan karar alıcılara iletebilme	Vatandaşlar ile daha yakın ilişkiler ve onların görüş ve sorunlarından daha çok haberdar olma
Sosyal becerilerini ve diğerlerine karşı hoşgörülerini geliştirebilme	Çekişmeli ancak gerekli eylemler için daha geniş halk desteği kazanma
Yeni proje ve politikaların uygulanmasına anlamlı bir şekilde katılabilme	Daha iyi politika ve projeler geliştirme, para tasarrufu yapma riskleri azaltma
Karar alıcıları duyarlı ve hesap verebilir hale getirme	Güvene dayalı toplumsal uyumu artırma

(T.C İçişleri Bakanlığı, 2011, s. 11).

Bu çalışmada kadının yerel siyasetin aktif bir aktörü olarak yerel siyasete katılım düzeyi ele alınacak olduğu için çalışma kapsamında yerel seçilmiş organlarda kadın temsili üzerinden çalışmanın problemi tartışılacaktır.

Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Kadın Temsili İlişkisi

Toplumsal cinsiyet kavramı, zaman içerisinde kadının toplumsal rolünün ekonomik bir anlam taşımaya başlamasıyla erkek egemen toplumsal yapının irdelenip eleştirel bir özellik taşımasının sebebi olmuştur. Toplumsal cinsiyet, kadın-erkek eşitsizliğinin temelini açıklaması bakımından önemlidir. Kadın sorunlarının nedenlerini tam olarak anlamamızı sağlayan bu kavram cinsiyet tanımını farklı bir açıdan yapması bakımından da önem taşımaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramının varlığı üzerine çalışmalar yapılmasına rağmen, toplumdaki cinsler arası rolleri belirleyen bu kavramın varlığı insanlık tarihi kadar eskidir. Kadın ve erkeğin biyolojik özelliklerini yansıtan cinsiyet kavramı, gelişim süreciyle beraber kişilerin içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısına bağlı olarak toplumsal cinsiyet

kimliklerinin kazanılması yönünde değişime uğrar. Yani doğumla beraber kazandığı cinsiyet özelliklerini toplumun değerleriyle birleştirir.

Bireyin biyolojik olarak kadın ve erkek olarak farklılaşması cinsiyet olarak tanımlanmaktadır (Başak, 2010, s. 29). Toplumsal cinsiyet (gender) ise kadınlar ile erkekler arasındaki toplumsal ilişkileri düzenlemek için kullanılan bir kavramdır (Scott, 2007, s. 11).

Toplumsal cinsiyet denildiğinde bireysel olarak kadın ve erkek değil, "cinsiyet farklılıklarının toplumsal organizasyonu" kastedilmektedir (Kardam, 2003, s. 300). Feminist yaklaşıma göre toplumsal cinsiyet, "kadın ve erkeğin biyolojik farklılaşmasına kültürler tarafından yüklenen anlamlar ve değerler ya da kadınlar ve erkekler için toplumsal olarak oluşturulmuş roller, öğrenilmiş davranış ve beklentiler" olarak tanımlanır (Başak, 2010, s. 30).

Çocuk doğuştan itibaren kız ve erkek oluşuna göre, cinsiyetinin gerektirdiği davranış kalıplarına uygun olarak yetiştirilir. Cinsel rol, kadına ev işi ve çocuk bakımı dış dünyaya kapalı yükümlülükler getirirken, erkeği dış dünyaya çekerek, kendini geliştirme, işinde başarılı olma, yükselme vb. fırsatları ona tanımıştır (Tankut, 1998, s. 41). Toplumun en küçük birimi olan aile kavramından yola çıkarsak kadının daha çok ev işlerini yapma, çocuklarla ilgilenme, aile içi düzeni sağlama gibi görevleri varken erkeğin ise çalışma hayatında aktif olması, para kazanması ve ailenin maddi anlamda geçimini sağlamaktan sorumlu olduğu düşünülmektedir.

Toplumsal cinsiyet ilişkileri, hayatın birçok alanında erkeklerin daha baskın olduğu, kadınların genellikle ikinci plana itildiği eşit olmayan güç ilişkisi içermektedir. Erkekler ve erkeklere atfedilen işlevlere ve görevlere verilen değer, birçok açıdan kadınlara ve kadınlara atfedilen işlevlere ve görevlere verilen değerden daha büyüktür (KSSGM, 2008, s. 15). Kadın yüzyıllar boyu ataerkil aile yapısı içinde, ailedeki rolü için hazırlanmış, evin idaresi için yetiştirilmiş ve ücretsiz aile işçisi olarak çalıştırılmıştır. Kadın toplumdan aile içine çekilerek statüsünü kaybetmiş, erkek ise aile dışına itilerek statüsü yükseltilmiştir (Erbay & Tuncay, 2006, s. 26).

Toplumlar ve kültürler arasında da toplumsal cinsiyet farklılıkları bulunmakta ve hatta aynı toplum içinde bölgeden bölgeye birbirlerinden oldukça farklılaşmış toplumsal cinsiyet rolleri ortaya çıkabilmektedir (Aksoy, 2006, s. 31).

Ecevit, toplumsal cinsiyet rollerini şu şekilde belirtmektedir:

- Üretim ile ilgili rollerde erkek parasal karşılığı olan piyasa için üretim yaparken, kadın parasal karşılığı olmayan hane içi üretimde rol oynamaktadır.
- Yeniden üretimle ilgili rollerde kadın çocuk doğurma ve yetiştirme gibi biyolojik yeniden üretimin yanında hanenin günlük işleri ve hane üyelerini ertesi günün üretim sürecine hazırlama gibi günlük ve çocukları toplumsal rolleri için hazırlama gibi ideolojik yeniden üretim rolleri bulunmaktadır.
- Topluluk düzeyinde hayatın idamesine ilişkin rollerde hane içi yeniden üretim rollerinin bir uzantısı olarak topluluk düzeyinde kadın tarafından yapılan işler kadınların karşılık almaksızın ve serbest zamanlarında yaptıkları düşünülen kısıtlı ve toplu tüketime açık kaynakların kullanımına yönelik roller olarak değerlendirilmektedir.
- Topluluk düzeyinde politik roller erkeklere verilmektedir" (2003, s. 83).

Toplumsal cinsiyet çalışmalarının önemi; ataerkil toplumsal düzenin değiştirilemez olarak kabul edilen yargılarını, cinsiyet ve cinsiyet rolleri tanımlarını değiştirerek, kadınların kendilerine verilen aile içi sorumluluklarının ve çalışmalarının kader olmadığını inandırıp sosyal bir değişime zemin hazırlamasıdır.

Bir işin erkek ya da kadın işi olması toplumsal cinsiyet varsayımlarının boyutları ve kabullenmelerle belirlenir. Aynı şekilde beceri de toplumsal cinsiyete göre tanımlanır. Değişen teknolojiyle de kadın ve erkek işgücünün konumu, işyerindeki otorite ve kontrol süreçleri, toplumsal cinsiyet faktörüyle belirlenir (Ecevit, 1998, s. 270).

Cinsiyete dayalı işbölümü nedeniyle, kadına, ev içindeki işler (beslenme, yiyecek hazırlanması, temizlik vb.) ve ev içi çalışması, erkeklere ise dışarıda gerçekleştirilen işler verilmiştir. Sonuçta ev işlerinin kadınsı, dışarıda gerçekleştirilen işlerin ise erkeksi olduğu yönünde yargılar hâkimiyet kazanmıştır. Bu yönde oluşan işbölümü ile kadın aleyhine eşitsiz bir durum ortaya çıktığı göze çarpmaktadır (Koray, 1995, s. 7). Kadınlar; ev işleri, çocuk ve yaşlı bakımına erkeklerin altı katı daha fazla zaman ayırmaktadırlar (OECD, 2010, s. 8).

Dünya nüfusunun ortalama yarısını oluşturan kimi zaman bu miktarın üzerine çıkabilen kadın nüfusu, sayısal gücüne rağmen sosyal statüsünde en çok değişimlere uğramış ve sorunlarla karşılaşmış grubu oluşturmuştur (Doğramacı, 1993, s. 29).

Anayasalar ve yasalarda kadınların eğitim alması, çalışma yaşamına dâhil olması, çalışma yaşamında koşullarının iyileştirilmesi ve kadınların korunması yönünde kadın erkek eşitliğini sağlama açısından çeşitli düzenlemelere gidilmiştir (Koray, 2000, s. 211).

Cinsiyet eşitliği politikalarını Türkiye'de var olan sosyal devlet ve kadın istihdam yapısı ışığında değerlendirdiğimizde, eşitlik politikaları kadın istihdamını teşvik etmekten ve istihdamda olan kadınlara eşitlik sağlamaktan uzaktır (Dedeoğlu, 2009, s. 53).

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2012 yılında açıklanan Dünya Cinsiyet Ayrımı raporuna göre toplumsal cinsiyet eşitsizliği sıralamasında 135 ülke arasında Türkiye 124. sırada yer alarak birçok Afrika ülkesinin de gerisinde kalmıştır (WEF, 2012, s. 13). Kadın-erkek eşitliğinde ilk 10 ülke sırasıyla; İzlanda, Finlandiya, Norveç, İsveç, İrlanda, Yeni Zelanda, Danimarka, Filipinler, Nikaragua ve İsviçre (WEF, 2012, s. 10). Kadın-erkek eşitliğinde son 10 ülke ise sırasıyla; Mısır, İran İslam Cumhuriyeti, Mali, Fas, Fildişi Sahili, Suudi Arabistan, Suriye, Çad, Pakistan, Yemen (WEF, 2012, s. 13).

Cinsiyete dayalı toplumsal eşitsizliklerin ortadan kaldırılması her şeyden önce, bu anlayışın terk edilmesi ve konunun yeniden değerlendirilmesini gerektirmektedir. Çünkü eşitsizlik sorunu aslında insan haklarına ilişkin bir sorundur. Her iki cinsin eşit haklara sahip olması, bir anlamda insan hakları ve demokrasinin işleyişi için zaruridir (Yeşilorman, 2001, s. 270).

Haklarda eşitsizlik, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin başında gelmektedir ve dünyanın birçok bölgesinde sosyal, siyasal ve ekonomik haklar konusunda toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler vardır.

Kadının özel alanın dışında kamusal alanda erkeğe göre daha az yer alabilmesi; siyasi ilgi eksikliği, eğitim seviyesinin düşüklüğü, gelir düzeyinin düşüklüğü, yasalardaki ayrımcı hükümler, ailevi sorumluluklar, ayrımcı cinsel yargılar, cinsiyet rollerinin sosyalleşmesi ve siyasal sistemlerle yeterince bağ kuramamaktan kaynaklanmaktadır (Çağlar, 2011, s. 59).

Kadın-erkek eşitliği demokrasinin en temel ilkelerinden ve hatta göstergelerinden biridir. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların gerek oy verme gerekse karar alma mekanizmalarına

katılım bakımından erkeklerle eşit durumda olmaları ülkelerin de ne ölçüde demokratik olduklarının göstergesidir.

Kadınların siyasi karar alma ve kamu yönetimi süreçlerinde dengeli bir şekilde temsil edilmesi demokrasinin önemli bir koşuludur ve kamu yönetiminin kalitesi açısından hayati önem taşımaktadır (KSSGM, 2008, s. 46).

Erkeklerin değerleriyle biçimlenmiş olan siyaset, yarışma, rekabet, kazanma güdüleri ile yapılagelen bir uğraştır. Oysa kadınlar, kendilerinden önce başkalarını, ailelerini düşünmek; onların gereksinimlerine karşı duyarlı olmak üzere eğitilmişlerdir (Kılıç, 2000, s. 10). Siyasi partilerde iktidarı ele geçirmek veya karar mekanizmalarında olabilmek için iktidar yeteneğine sahip olmak gerekmektedir. Fakat ataerkil toplumlarda iktidar, yönetme, iktidar yeteneği gibi kavramlar erkek bakış açıları ve değerleriyle belirlendiği için kadınlar siyasette karar verme noktalarında kayda değer sayılara ulaşamamaktadır (Yaraman, 1999, s. 25).

Kota Uygulamaları

Temsilde adaleti ilke edinen bir seçim sisteminde "kadın temsilci" oranının düşüklüğü temsilde adaletsizliğin bir göstergesi şeklindedir.

Pozitif ayrımcılık politikalarına, "eşitsiz konumda bulunanlara eşitsiz davranarak eşitliği gerçekleştirme çabası" şeklinde yaklaşılmalıdır (Kılıç, 2000, s. 8).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), 1979 yılında kabul edilmiştir. Türkiye ise bu sözleşmeyi 11.06.1985 tarihinde 3232 sayılı kanunla T.B.M.M genel kurulunda uygun bulmuş, bakanlar kurulu da 24.7.1985 tarihinde 85/9722 sayılı kararla onaylamış ve 14.10.1985 tarihinde 18898 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ana hatlarıyla sözleşmeyi imzalayan taraf devletler; sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamın her alanında insan haklarının ve temel özgürlüklerinin korunmasını ve bunların önündeki engellerin kaldırılmasını garanti ediyorlar. Bu sözleşme Birleşmiş Milletlerin 1975-1985 yıllarını Kadın 10 Yılı kabul etmesiyle başlatılan projenin bir ürünüdür (Yıldırım, 2013, s. 7).

Sözleşmenin pozitif ayrımcılıkla ilgili maddeleri ise şu şekildedir:

- "Taraf Devletler kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için, özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu haklan kullanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dâhil bütün uygun önlemleri alacaklardır (md.3).

- Kadın ve erkek eşitliğini fiilen sağlamak için Taraf Devletlerce alınacak geçici ve özel önlemler, işbu Sözleşmede belirtilen türden bir ayrım olarak düşünülmeyecek ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların korunması sonucunu doğurmayacaktır. Fırsat ve uygulama eşitliği hedeflerine ulaşıldığı zaman bu önlemlere son verilecektir. Alınan bu önlemler ise ayrımcı olarak nitelendirilmeyecektir (md.4).

- Bütün seçimlerde ve halk oylamalarında oy kullanmak ve halk tarafından seçilen organlara seçilebilmek; Hükümet politikasının hazırlanmasına ve uygulanmasına katılmak, kamu görevinde bulunabilmek ve hükümetin her kademesinde kamu görevleri ifa etmek haklarını sağlamakla yükümlüdür (md.7)" (CEDAW, 1979).

Kadınların mücadelesinde pozitif ayrımcılık uygulamaları daha çok kadının temsili açısından önemli bir araç olmuştur. Demokrasinin var olması ve daha nitelikli olması kadınların siyasal karar alma mekanizmalarında aktif olarak rol almalarına bağlıdır. Kota politikaları bu anlamda toplumun doğal dönüşüm sürecini beklemeden gerçekleştirilen gerekli bir uygulamadır.

Kota eksik temsil edilen cinsiyetin temsili ile ilgili alt sınırı söyler. Örneğin %30 oranında cinsiyet kotası uygulaması en az temsilin kadınlar için %30 olacağını söylerken erkekler için de %30 olacağını söylemektedir (Sayın, 2007, s. 31).

Kota, teknik olarak siyasal karar organlarına seçilecek kişilerin belirlenmesinde uygulanan seçim usullerine özel hükümler eklenerek kadınlara organlarda belli oranlarda yer ayrılması anlamına gelir (Kılıç, 2000, s. 17). Karar alma süreçlerinde, sadece belli bir cinsin etkinliğini engellemek ve cinsler arası eşit bir durum yaratmak amacıyla kota politikaları uygulanmaktadır.

Kota uygulamalarının ilk biçimi, çeşitli siyasal partilerin kendi iç düzenlemeleri yoluyla, ulusal bir yasaya gerek duymadan kota uygulamasına başvurmalarıdır. İkinci bir uygulama- anayasal bir düzenlemeye gerek duyulsun ya da duyulmasın- yasalar yoluyla siyasal partilerin aday belirleme sürecinde cinsiyet kotalarının zorunlu tutularak bu alanda partiler için bir hukuki çerçeve oluşturulmasıdır (Öztan, 2004, s. 221).

Genel olarak kadın kotaları "temsilde eşitlik" kavramını getirerek kadın erkek eşitliğini desteklemektedir. Kota sistemleri ve onların kuralları, yasal güce dayandırılarak seçim sistemleri dâhilinde sunulursa daha etkin ve amaca uygun olacaktır (Çağlar, 2011, s. 75).

Kadınların ulusal parlamentolarda temsil edilme dünya ortalaması % 21.4, hükümette temsil edilme oranı ise % 19.4' dür. Kadınların mecliste temsil oranlarının en yüksek olduğu bölge % 42.1 ile İskandinavya'dır. Bölgesel ortalamada Arap ülkeleri % 17.8'lik oranla Türkiye'nin önünde yer almaktadır. Avrupa ülkelerinin ortalaması ise İskandinav ülkeleri hariç % 23.1, İskandinav ülkeleri dâhil kadın oranı % 24.7'dir. Avrupa Birliği'ne girme müzakereleri süren Türkiye (% 14.4), Avrupa Ülkeleri sıralamasında da ancak en son sıradaki Malta'nın (% 14.3) önünde yer alabilecek durumdadır (IPU, 2013a). Avrupa Birliği müzakere süreci değerlendirme raporlarında kota gibi düzenleyici önlemlerin uygulanması gerekliliği vurgulanmaktadır.

Kadınların öncelikle yerel yönetimlerin karar alma mekanizmalarında daha fazla yer almalarına yönelik pozitif ayrımcılık uygulamaları çerçevesinde dünyada ki bazı ülkeler kota uygulamasını devreye koymuşlardır.

Kota uygulaması ilk kez 1972'de İsveç'te görülmüştür. Fransa, Almanya, Avusturya, İrlanda, Finlandiya, Lüksemburg, Slovakya, Yunanistan'da kota tekniğini uygulayan ülkeler arasındadır (Kılıç, 2000, s. 30).

Arjantin'de seçime girecek adayların % 30'u, Brezilya'da % 20'si kadın olmak zorundadır. Hindistan'da yerel meclislerde % 33 kota uygulaması vardır. Öte yandan, kotayı zorunlu kılan bir yasal düzenlemeye sahip olmayan birçok ülkede bile siyasal partiler iç düzenlemeleriyle (tüzük ve seçim yönetmelikleri) kota uygulamaktadırlar. Avusturya, Norveç, İsveç ve İngiltere bu ülkeler arasındadır (Alkan, 2004, s. 7).

Türkiye %30'luk kritik eşik uygulamasını bile devreye sokamamışken, günümüzde bu yaklaşım özellikle Avrupa düzeyinde, yerini "parite demokrasisi"ne (değer eşitliği)

bırakmaktadır. Yani kadın ve erkeğin %50 temsili koşul haline gelmektedir (Sayın, 2007, s. 44). Fermuar kota uygulaması denen bu teknik Avrupa'da artık genel kabul görür hale gelmeye başlamıştır.

Tablo 2. Dünyada Kota Uygulayan Siyasi Partilerden Örnekler

Ülkeler	**Partiler / Kota Oranları**
Arjantin	Sosyalist Parti % 30 Radikal Yurttaşlık Birliği % 30
Avusturya	Sosyal Demokrat Parti % 40 (her iki cinsiyet için)
Brezilya	Demokrat İşçi Partisi % 30 (sadece parti örgütlerinde)
Kanada	Yeni Demokratik Parti % 50
Danimarka	Sosyal Demokrat Parti % 40 (her iki cinsiyet için)
Finlandiya	Sosyal Demokrat Parti % 40 (her iki cinsiyet için)
Fransa	Sosyalist Parti % 50
Makedonya	Makedonya Sosyal Demokrat Birliği % 30 (her iki cinsiyet için)
Almanya	Sosyal Demokrat Parti % 40 (her iki cinsiyet için)
İtalya	İtalyan Sosyalist Partisi % mak 66 (her iki cinsiyet ve parti örgütleri için) Sosyal Demokratlar % 40 (her iki cinsiyet için)
Meksika	Demokratik Devrim Partisi % 50 Kurumsal Devrimci Parti % 50
Hollanda	İşçi Partisi % 50
Norveç	Norveç İşçi Partisi % 40 (her iki cinsiyet için)
İsveç	İsveç Sosyal Demokrat Parti % 50 (tüm adaylar için)
Türkiye	**Cumhuriyet Halk Partisi % 33 (her iki cinsiyet için)** **Barış ve Demokrasi partisi % 40 (her iki cinsiyet için)**

(Socialist International Women, 2012).

Türkiye'de 1999-2014 Yerel Seçimleri'nde Kadın Temsili

Türkiye'de 1999, 2004 ve 2009 yıllarında yapılan yerel seçimlerde yerel yönetimlerin seçimle oluşan organlarında kadın temsilinin genel görünümü şu şekildedir:

Tablo 3. 1999-2014 Yerel Seçim Sonuçları Kadın/Erkek Oranları

	Toplam Sayı	**Kadın Sayısı**	**Kadın Oranı**
1999 Seçimleri			
Belediye Başkanı	3216	20	0,6
Belediye Meclis Üyesi	34084	541	1,6
İl Genel Meclisi	3122	44	1,4
2004 Seçimleri			
Belediye Başkanı	3225	18	0,56
Belediye Meclis Üyesi	34447	817	2,37
İl Genel Meclisi	3208	57	1,78
2009 Seçimleri			
Belediye Başkanı	2948	26	0,8
Belediye Meclis Üyesi	31790	1340	4,2
İl Genel Meclisi	3379	110	3,2
2014 Seçimleri			
Belediye Başkanı	1396	40	2,8
Belediye Meclis Üyesi	20498	2198	10,7
İl Genel Meclisi	1251	60	4,7

(Alkan, 2004), (Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2004), (Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2009), (Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2014).

2004 yerel seçim sonuçlarına göre 18 kadın belediye başkanından; 1'i il, 5'i ilçe, 12'si belde belediye başkanıdır. Partilere göre dağılıma baktığımızda ise; 7 belediye başkanı DTP'den, 4 belediye başkanı CHP'den, 3 belediye başkanı AKP'den, 3 belediye başkanı SHP'den, 1 belediye başkanı da DYP'den seçilmiştir. 2009 yerel seçim sonuçlarına göre 26 kadın

belediye başkanından; 2'si il, 17'si ilçe, 7'si belde belediye başkanıdır. Partilere göre dağılıma baktığımızda ise; 15 belediye başkanı DTP'den, 6 belediye başkanı CHP'den, 3 belediye başkanı AKP'den, 2 belediye başkanı da DP'den seçilmiştir (KA-DER, 2009).

2014 yerel seçim sonuçlarına göre büyükşehir, il ve ilçe belediye başkanlıklarında (beldeler hariç) toplam 37 kadın belediye başkanından; 3'ü büyükşehir, 1'i il, 33'ü ilçe belediye başkanlığına seçilmiştir. Belediye başkanlıklarının partilere göre dağılımı ise şöyledir (belde belediye başkanlıkları hariç): 23 belediye başkanı (resmi başkan) BDP'den (+54 eşbaşkan olmak üzere), 7 belediye başkanı CHP'den, 6 belediye başkanı Ak Parti'den, 1 belediye başkanı MHP'den seçilmiştir (KA-DER, 2014).

Dünyadaki diğer bazı ülkelerin yerel siyasette ki kadın katılım oranları ise şu şekildedir:

Tablo 4. Ülkelerin Yerel Düzeyde Kadın Temsil Oranları (Belediye Başkanı&Belediye Meclis Üyesi)

Ülke	**Belediye Başkanı %**	**Belediye Meclis Üyesi %**
Almanya	17	24
Fransa	11	47
İsveç	17	42
Finlandiya	10	34
Hollanda	16	22
Bulgaristan	10	20
İtalya	7	16
Macaristan	12	15
Nikaragua	10	34
Honduras	10	22
Meksika	4	16
Panama	16	13
Venezuela	6	30
Avustralya	15	26
Pakistan	1	25
Filipinler	18	24

(www.euractiv.com, 2008).

Genel ortalama belediye başkanlıklarında % 10.5, belediye meclis üyeliklerinde ise % 23.9'dur. Aşağıda ise en yüksek kadın sayıda belediye başkanına sahip olan ülkeler yer almaktadır.

Tablo 5. En Yüksek Kadın Belediye Başkan Oranına Sahip Olan Ülkeler

Ülke	**Kadın Belediye Başkan Oranı %**
Mauriti	40
Yeni Zelanda, Sırbistan	26
Letonya	25
Venezuela	18
İzlanda, İsveç, ABD	17
Güney Afrika, Panama, Hollanda	16
Avustralya, Filipinler, Moldova	15
Norveç, Slovakya	14
Şili	13
Macaristan	12
Kosta Rika, Fransa, Lüksemburg, Gana, İspanya, Bolivya	11
Honduras, Nikaragua, Bulgaristan, Estonya, Finlandiya	10

(Öztürk, 2012, s. 25).

Seçilmiş bazı yıllarda yapılan seçimler sonucu oluşan ulusal parlamentolardaki kadın milletvekili sayılarına ilişkin durum ise ülkemizde şu şekildedir:

Tablo 6. Yıllara Göre Seçilmiş Kadın Vekil Sayı / Oranları

Seçim Yılı	**Parlamentodaki Milletvekili Sayısı**	**Kadın Milletvekili Sayısı**	**Kadın Oranı (%)**
1935	395	18	4.6
1943	435	16	3.7
1950	487	3	0.6
1957	610	8	1.3
1965	450	8	1.8
1973	450	6	1.3
1991	450	8	1.8
1999	550	22	4.2
2002	550	24	4.4
2007	550	50	9.1
2011	550	79	**14.4**

(KA-DER, 2013, s. 2).

Ülkemizde kadınlar belediye seçimlerinde seçilme hakkını 1930, milletvekili seçilme hakkını ise 1934 yılında elde etmiş ama seçmenin önüne aday olarak çıkma özgürlük ve güvenini elde edememiştir (Çağlar, 2011, s. 63). Dünyada kadınların seçme ve seçilme haklarını kazandıkları yılları incelemek bu durumu daha anlaşılır kılacaktır.

Tablo 7. Dünyada Kadınların Seçme-Seçilme Haklarını Kazandığı Yıllar

1893 Yeni Zelanda	1902 Avustralya	1906 Finlandiya	1913 Norveç
1915 Danimarka İzlanda	1918 Avusturya Almanya Rusya	1919 Belçika Lüksemburg İsveç Hollanda	1920 Cezayir Çek Cumhuriyeti ABD
1928 İngiltere İrlanda	1929 Ekvator Romanya	1930 Güney Afrika	1931 Portekiz İspanya
1934 Brezilya Küba **Türkiye**	1944 Bulgaristan Fransa	1945 İtalya Japonya	1946 Yugoslavya Venezuela
1947 Arjantin Meksika	1948 İsrail Nijerya	1949 Çin	1950 Hindistan
1952 Yunanistan Lübnan	1956 Mısır	1959 Tunus	1960 Kıbrıs
1963 İran	1971 İsviçre		

(Kovanlıkaya, 1999, s. 47).

Türkiye' de kadınların siyasi haklarını elde etmeleri görüldüğü üzere birçok batılı ülkeden daha önce gerçekleşmiştir. Bu anlamda Cumhuriyet'in toplumsal cinsiyet ayrımını ortadan kaldırmak için kadını yerel ve ulusal siyasetin eşit bir aktörü olarak konumlandırma yönündeki yasal düzenlemeler yapmak konusundaki hakkını teslim etmek yerinde olacaktır. Birçok gelişmiş batı demokrasisinden çok önce kadına seçme ve seçilme hakkının tanınmış olmasına rağmen seçimle oluşan organlarda Türk kadınının yeterli düzeyde temsil edilmiyor olması daha çok toplumsal cinsiyet ayrımından kaynaklandığı söylenebilir. Dünyada ise,

genel olarak kadınların siyasi haklarını geç elde etmiş olmaları, günümüzde kadınların siyasette aktif olarak yer alamamalarının en önemli sebebidir.

Tablo 8. Parlamentoda Kadın Temsili (Bölgesel Ortalama)

Bölgeler	**Ortalama %**
İskandinav Ülkeleri	42.1
Amerika Kıtası	25.0
Avrupa (İskandinav Ülkeleri Dâhil) – AGİT Üyesi Ülkeler	24.7
Avrupa (İskandinav Ülkeleri Hariç) – AGİT Üyesi Ülkeler	23.1
Sahra Altı Afrika	22.4
Asya	18.2
Arap Ülkeleri	17.8
Pasifik	13.1

(IPU, Woman in National Parliaments, 2013a).

Türkiye, dünyada kadınların yerel yönetimlerde temsilinin en düşük olduğu ülkelerden biridir. Türkiye'de kadınların yerel siyasete katılma özellikleri dünya geneline ters bir eğilim gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde kadınlar ulusal düzeydeki siyasette ciddi bir temsil düzeyine ulaşamasalar bile, yerel siyasal kararlara katılmada daha başarılı olabilmektedirler. Türkiye'de ise bunun tersi bir durum vardır (Üşür, 2008, s. 235).

Parlamento ve yerel yönetimlerde kadın temsilinin yetersizliği, kadın-erkek eşitliğini sağlayacak siyasal katılım süreçlerinin desteklenmesiyle giderilebilir. Özellikle yetersiz temsilde büyük rolü olan siyasi partilerin siyasetteki erkek egemen yapılanmayı ve kadının ikincilliğini sorgulamaları, kadının siyasal katılımını arttıracak önlem ve girişimleri desteklemeleri gerekmektedir (Çağlar, 2011, s. 66).

Sonuç

Kadının siyasal yaşama katılımı dünyada sorunlu görünse de bu durumun Türkiye'yi göz önüne aldığımızda daha vahim bir tablo çizdiğini söyleyebiliriz. Kadınların eşit temsili konusundaki engeller hem ülkemizde hem dünya da hemen hemen benzer nitelikler sergilemektedir.

Kadının siyasal yaşamda eksik temsil edilmelerinin nedenini kısaca şöyle özetleyebiliriz:

- Toplumsal ve kültürel yapı
- Eğitim sorunu

- Ekonomik bağımsızlık
- Siyasi partilerden kaynaklanan sorunlar
- Kadınların siyasete olan ilgisizliği

Kadının siyasete katılımına ilişkin verilere bakıldığında Türk kadınının yıllara göre yerel siyasette temsilinin az da olsa arttığını gözlemlemek mümkündür. Ancak bu artışın, kadının toplumdaki varlığının oransal büyüklüğü ile kıyaslandığında son derece yetersiz olduğunu görmekteyiz. Sonuç olarak, kadınların hem ulusal hem yerel karar alma süreçlerinde erkeklerin gerisinde kaldığı ve temsilinin düşük düzeyde kaldığı söylenebilir. Oysa tam anlamıyla yerleşmiş bir demokratik ortamdan bahsetmek için siyasal alanda toplumu oluşturan her iki kesimin de eşit düzeyde temsil edilmesi ve yönetim süreçlerine katılması gerekmektedir. Bir çok Dünya ülkesinde görece Türkiye'den daha geç dönemlerde seçme ve seçilme hakkını elde eden kadınların gerek yerel ve gerekse ulusal meclislerde temsil oranı Türkiye'den daha yüksektir.

Demokratik yaşamın vazgeçilemez unsurlarından olan siyasi partiler ve siyasi parti üyelerinin, yine demokratik yaşamın vazgeçilemez kurumlarından olan yerel yönetimlerle olan bağını güçlendirmeleri gerekmektedir. Siyaset ile yerel yönetimlerin ilişkisi bu derece önemli bir konumdayken siyasi partilerin de kadın temsili açısından kota uygulamalarını sadece yazılı bir metin üzerinden değil uygulamada da göstermeleri gerekmektedir. Siyasi partilerin programlarında ve seçim beyannamelerinde yer verdikleri görüşler ve temel hedeflerin içinde de kadın katılımını artırmak yer almalıdır.

Siyasal partilerin yerel örgütleri, merkezi yönetimin taşra teşkilatı ve kadın örgütleri arasında bir işbirliği planı oluşturulmalı, yerelde cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik eylem planları teşvik edilmelidir. Yerel yönetimler bünyesinde ise kadın-erkek eşitliği bir diğer adıyla toplumsal cinsiyet eşitliği birimleri oluşturulmalıdır.

Kota uygulamalarının geliştirilmesi öncelikle devletin görevi olmakla beraber sivil toplum örgütleri ve özel sektör de bu konuda çalışmalar yapmalıdır. Ayrıca seçimlerde aday listeleri oluşturulurken kadınların sayısı artırılmalı ve seçilebilme ihtimali yüksek olan yerlerden aday gösterilmelidirler.

İçinde yaşanılan toplumsal yapının belirlediği "kadın" rolünün de, kadının siyasal yaşama katılmasında etkili olduğu belirlenmiştir. Siyasal yaşam dâhil, toplumun diğer tüm alanlarında kadın-erkek eşitliğinin olması, kadın ile erkek arasında hem fırsat önceliği hem fırsat eşitliğinin olması buna bağlı olarak toplumu oluşturan iki kesimin de aile ve çalışma yaşamlarını kapsayacak şekilde olması demokratik toplum olmanın vazgeçilmez koşuludur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlı sorunların farkında olmak ve bu sorunların eşitlik ilkesine aykırı olmadan çözümünü sağlamak demokrasinin önemli bir boyutudur. Bu nedenle, ülkemizde kadının haklarını tam olarak kazanabilmesi adına kadınların erkeklerle toplumdaki rollerinde bir değişiklik ihtiyacının bulunduğunun bilinmesi ve her türlü ayrımcılığın önlenmesi için kararlı olarak, kadının statüsünün yükseltilmeye çalışılması konusunda sahip oldukları hakların da kullanılmasının önündeki engelleri kaldırıcı etkin politikalar üretilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de kadınların siyasal katılımlarını artırmak için yapılması gereken düzenlemeler ise şu şekilde sıralanabilir;

- Hukuksal düzen anlamında bir eşitsizlik bulunmamasına rağmen öncelikle toplumun kadına bakış açısı değişmeli, kadınların da erkekler kadar toplum içinde sorumluluk alabileceği ve siyasetin erkek işi olmadığı düşüncesinin yaygın anlayış olması gerekmektedir.
- Kadına karşı bakış açısının değişmesi toplumun genel eğitim ve bilgi seviyesiyle doğrudan bağlantılı olduğu için öncelikli olarak bu anlamda gelişmeyi sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması gerekmekte, buna paralel olarak seçim sistemlerinde ve siyasi parti kanununda kadınlar lehine düzenlemeler yapılması gerekmektedir.
- Kadın-erkek arasındaki eşitliğin sağlanması için pozitif ayrımcılık yapılması bunun parti kotalarıyla hatta gerekirse yasal veya anayasal kotayla desteklenmesi gerekmektedir.
- Kadının siyasal katılımını artırmaya yönelik bilgilendirici programların düzenlenmesi ve ayrıca kadınların özgüven eksikliğini gidermeye yönelik çalışmalarda da bu sorunun çözülmesi gerekmektedir.
- Özellikle ülkede yerel yönetim birimlerinin kadın sorunlarıyla ilgili çalışmalar yapması ve kadınlara birinci elden ulaşıp çözüm odaklı projeler sunmaları da katılımın artırılması açısından son derece önemlidir.

KAYNAKLAR

5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005). Ekim 13, 2014 tarihinde www.tbmm.gov.tr: http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5393.html adresinden alındı

Akdoğan, Y. (2008). Yerel Siyaset- Kavramlar. *Yerel Siyaset* (s. 9-14). İstanbul: Okutan Yayınları.

Aksoy, N. (2006, Aralık). *www.kadininstatusu.gov.tr*. Kasım 13, 2013 tarihinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Web Sitesi: http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/butceleme.pdf adresinden alındı

Alkan, A. (2004). *Yerel Siyaset Kadınlar İçin Neden Önemli?* Ocak 29, 2014 tarihinde kasaum.ankara.edu.tr: http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2013/03/ayten-h.yerel_siyaset_kadinlar_icin_neden_onemli.pdf adresinden alındı

Başak, S. (2010). Cinsiyet Rolleri Farklılaşması ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği. *Kamu'da Sosyal Politika*(12), 29-35.

CEDAW. (1979). *Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi.* Kasım 12, 2013 tarihinde www.unicef.org: http://www.unicef.org/turkey/cedaw/_gi18.html adresinden alındı

Çağlar, N. (2011). Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 3*(4), 56-79.

Dedeoğlu, S. (2009). Eşitlik mi Ayrımcılık mı? Türkiye'de Sosyal Devlet, Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Kadın İstihdamı. *Çalışma ve Toplum, 2*(21), 41-54.

Doğramacı, E. (1993). *Atatürk'ten Günümüze Sosyal Değişmede Türk Kadını.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.

Ecevit, Y. (1998). Türkiye'de Ücretli Kadın Emeğinin Toplumsal Cinsiyet Temelinde Analizi. *75 Yılda Kadınlar ve Erkekler.* içinde İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Ecevit, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışabilir? *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 25*(4), 83-88.

Erbay, E., & Tuncay, T. (2006). Sosyal Hizmet Bakışıyla Kadın İstihdamı. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 17*(2), 25-40.

IPU. (2013a, Kasım 1). *Woman in National Parliaments.* Ocak 28, 2014 tarihinde www.ipu.org: http://www.ipu.org/wmn-e/world.htm adresinden alındı

IPU. (2013b, Kasım 1). *Women in National Parliaments: Statistical Archive.* Ocak 28, 2014 tarihinde www.ipu.org: http://www.ipu.org/wmn-e/classif-arc.htm adresinden alındı

KA-DER. (2009). *Yerel Seçim Kampanyaları*. Eylül 23, 2014 tarihinde www.ka-der.org.tr: http://www.ka-der.org.tr/tr-TR/Page/News/30/yerel-secim-kampanyalari.html?bid=410 adresinden alındı

KA-DER. (2013). *http://www.ka-der.org.tr/tr-TR/Page/Show/400/istatistik.html.* Ocak 28, 2014 tarihinde www.ka-der.org.tr: http://cms2.ka-der.org.tr/images/file/635106274588385879.pdf adresinden alındı

KA-DER. (2014, Nisan 2). *Sandıklar Açıldı, Yerel Seçimlerden Yine Erkekler Galip Çıktı*. Eylül 23, 2014 tarihinde www.ka-der.org.tr: http://www.ka-der.org.tr/tr-TR/Page/News/2661/02042014sandiklar-acildi-yerel-secimlerden-yine-erkekler-galip-cikti.html?bid=420 adresinden alındı

Kardam, N. (2003). *Toplumsal Cinsiyet Perspektifiyle Uluslararası İlişkiler.* (A. Kaya, & G. Göksu Özdoğan, Dü) İstanbul: Bağlam Yayınları.

Keleş, R. (2011). *Yerinden Yönetim ve Siyaset.* İstanbul: Cem Yayınevi.

Kılıç, Z. (2000). Eşitlik İçin Kota Politikaları. Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Koray, M. (1995). *Türkiye'de Kadınlar.* İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Koray, M. (2000). *Sosyal Politika.* Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Kovanlıkaya, Ç. (1999). 1980 Sonrası Türkiye'de Politik Alanda Kadınlar ve Kadın Politikası. İstanbul.

KSSGM. (2008). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013.* Ankara: T.C BAŞBAKANLIK KADININ STATÜSÜ ve SORUNLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ.

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü. (2004). *Belediyeler.* Ocak 23, 2014 tarihinde www.migm.gov.tr: http://www.migm.gov.tr/IstatistikiBilgiler.aspx?DetayId=1 adresinden alındı

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü. (2009). *Belediyeler.* Ocak 23, 2014 tarihinde www.migm.gov.tr: http://www.migm.gov.tr/IstatistikiBilgiler.aspx?DetayId=1 adresinden alındı

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü. (2014). *Belediyeler.* Ağustos 11, 2014 tarihinde www.migm.gov.tr: http://www.migm.gov.tr/Istatistik/2014_yili_mahalli_idarelerin_cinsiyet_dagilimi.pdf adresinden alındı

OECD. (2010). *Türkiye Raporu.* Temmuz 21, 2013 tarihinde http://www.tisk.org.tr/download/yayinlar/OECD-2010.pdf adresinden alındı

Öztan, E. (2004). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Olumlu Ayrımcılık. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 59*(1), 203-235.

Öztürk, Z. A. (2012). *Uluslararası Siyasette Karar Alma Mekanizmalarında Kadın.* Ekim 11, 2014 tarihinde esam.ege.edu.tr: http://esam.ege.edu.tr/makaleler/ocak-2012/makale-1.pdf adresinden alındı

Sayın, A. (2007, Ağustos). Kota El Kitabı "Geçici Özel Önlem Politikası: Kota". Ankara: Kader Yayınları.

Scott, J. W. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi.* (A. T. Kılıç, Çev.) İstanbul: Agora Kitaplığı Yayınları.

Socialist International Women. (2012, Kasım). *Kota Sistemi.* Şubat 11, 2014 tarihinde www.socintwomen.org: http://www.socintwomen.org/en/quota.html adresinden alındı

T.C İçişleri Bakanlığı. (2011). *Vatandaş Katılımını Arttırma Rehberi.* Ekim 13, 2014 tarihinde www.migm.gov.tr: http://www.migm.gov.tr/Dokumanlar/Katilim%20Rehberi_09.01.2012.pdf adresinden alındı

Tankut, T. (1998, Aralık). Çocuk Edebiyatı ve Cinsiyet Ayrımcılığı. *Evrensel Kültür, Sanat, Edebiyat Dergisi*(84), 41-44.

Tekeli, İ. (2004). Örgütlü Kentler. *Antakya Kent Kurultayı Bildiriler Kitabı* (s. 23-28). içinde Ankara: Detay Yayıncılık.

TODAİE. (1992). *Kaya Projesi Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu.* Ankara: TODAİE Yayınları.

Ünlü, H. (1991). *Yerel Yönetim ve Çevre El Kitabı.* İstanbul: IULA-EMME.

Üşür, S. S. (2008). Siyasal Katılım. TÜSİAD-KAGİDER içinde, *Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri- "Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset" Raporunun Güncellemesi* (s. 215-300). İstanbul: Graphis Matbaa.

WEF. (2012). *The Global Gender Gap Report 2012.* Kasım 13, 2013 tarihinde www3.weforum.org: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GenderGap_Report_2012.pdf adresinden alındı

www.euractiv.com. (2008, Aralık 19). *Yerel Yönetimlerde Kadın Oranında Avrupa'nın En Gerisindeyiz.* Ekim 11, 2014 tarihinde www.euractiv.com: http://www.euractiv.com.tr/yerel-yonetimler-ve-ab/article/yerel-yonetimlerde-kadin-oraninda-avrupanin-en-gerisindeyiz-003878 adresinden alındı

Yaraman, A. (1999). *Bir Demokrasi Tartışması, Türkiye'de Kadınların Siyasal Temsili (1935-1999).* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Yaylı, H., & Pustu, Y. (2008). Yerel Demokrasinin İlkeleri. *Karadeniz Araştırmaları*(16), 133-153.

Yeşilorman, M. (2001). Toplumsal Eşitsizlikte Kör Nokta: Kadın Eşitsizliğine Genel Bir Bakış. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(2), 269-280.

Yıldırım, H. (2013, 03 08). *Yerel Yönetimlerde Kadının Siyasi Temsil Yetersizliği.* Aralık 12, 2013 tarihinde akademikperspektif.com: http://akademikperspektif.com/2013/03/08/kadinin-siyasi-temsil-yetersizligi/ adresinden alındı